

Forord

Fra forordet til første utgave som ble utgitt i 1986 gjengis:

«Det er gått 61 år siden Olaf Salomonsen ga ut annen utgave av sitt to-bindsværk Straffeproseslov med kommentar. Dette fremragende verk har hatt en meget sentral plass i norsk strafferettspleie under den eldre straffeprosesslov av 1887, og den er langt fra uten interesse i dag. Det sier seg imidlertid selv at vedtakelse av en ny lov skaper behov for ny faglitteratur. Vi håper derfor at vårt arbeid innebærer et bidrag av en viss nytte for det praktiske rettsliv. I denne forbindelsen nevner vi at vi er takknemlig for å bli gjort oppmerksom på de feil og mangler leseren måtte finne i fremstillingen.

Kommentarene er i første rekke knyttet til de enkelte ledd i paragrafene. Enkelte spørsmål av mer generell art har vi tatt med i en innledning til de enkelte kapitlene i loven. Vi har trukket store vekslers på de to sentrale verkene på straffeprosessens område, nemlig Salomonsens kommentarutgave til straffeprosessloven av 1887 og professor Johs. Andenæs' fremstilling av norsk straffeprosess. På en rekke punkter har vi vist til disse bøkene for en mer utførlig fremstilling. Vi har bare i liten grad vist til eldre fremstillinger av straffeprosessen.

Forarbeidene til den nye straffeprosessloven er naturlig nok gitt en sentral plass i kommentarene, både med hensyn til de spørsmål som er tatt opp og de tolkningsresultater vi er kommet til. En oversikt over forarbeidene er gitt i innledningskapitlet til boken.»

Annen utgave kom i 1996. Særlig det nye rettsmiddelsystemet («to-instansreformen»), som trådte i kraft 1. august 1995, hadde gjort første utgave delvis foreldet. Etter fem år var tiden kommet for en tredje utgave, og i forordet til tredje utgave ble det pekt på at meget hadde skjedd så vel i lovgivningen som i rettspraksis siden forrige utgave, blant annet nye etterforskningsmetoder, anonym vitneførsel, strafferettslige særreaksjoner, inndragning og gjenopptakelse.

Det er nå gått ti år siden tredje utgave. Også i denne perioden har det vært foretatt en rekke endringer i straffeprosessloven, samtidig som mange spørsmål har fått sin avklaring gjennom rettspraksis og blitt kommentert i ny litteratur. Hans Kristian og jeg hadde lenge hatt planer om en revisjon av kommentarutgaven, men andre oppgaver førte til stadige utsettelse med arbeidet. Hans Kristian hadde i tillegg i lengre tid hatt problemer med helsen og ga uttrykk for at han ikke hadde kapasitet til å ta ansvaret for revisjon av sin del av boken. Vi var begge meget glade for at Knut Erik Sæther (avdelingsdirektør i Justisdepartementets lovavdeling med ansvar for straffeprosess og strafferett) sa seg villig

til å påta seg hovedansvaret for Hans Kristians kapitler. Meningen var at Hans Kristian fortsatt skulle være med og ha en mer overordnet rolle. Slik gikk det dessverre ikke. Min gode venn og forfatterkollega gjennom nærmere 30 år døde brått 25. november 2007.

Oslo 1. september 2011

Erik Keiserud

Ved utarbeidelsen av 4. utgave har vi – som ved de tidligere utgavene – hatt god hjelp av andre i utformingen av kommentarene. Særlig skal nevnes lagdommer Vincent Galtung som har stått for det meget omfattende arbeidet med revisjon av kommentarene til kapitlene 23 og 24 om anke over dommer. Dessuten har sorenskriver Stein Husby bistått med kommentarene til kapitlene 21 og 22 om forberedelse til og gjennomføring av hovedforhandling i tingretten, førstelagmann Nils Erik Lie med kommentarene til kapittel 26 om anke over kjennelser og beslutninger og professor dr.juris Ulf Stridbeck med kommentarene til kapittel 27 om gjenåpning. I tillegg har vi fått verdifull hjelp også denne gangen av professor dr.juris Tor-Geir Myhrer som har hatt ansvaret for revisjon av kommentarene til §§ 61a–61e om taushetsplikt for påtalemyndigheten, og av høyesterettsdommer, tidligere assisterende riksadvokat, Knut H. Kallerud som, til dels sammen med daværende kst. riksadvokatfullmektig Thomas Frøberg, har lest kommentarene til kap. 6, 7, 18 og 19. Vi har også hatt verdifull hjelp av lagdommer Mary-Ann Hedlund når det gjelder kommentarene til bestemmelsene om anonyme vitner og dokumentinnsyn. Rådgiver Hilde Ellingsen har bistått med kommentarene til kapittel 8a om fornærmede og 9a om bistandsadvokaten, riksadvokatfullmektig Knut-Fredrik Hustad har bistått med kommentarene til kapittel 32 om fullbyrding, førstestatsadvokat Runar Torgersen har bistått med kommentarene i innledningen til Tredje Del Bevis og innledningen til kapittel 18 om etterforskingen, advokat Gemetchu Hika har bistått med omtale av avgjørelser fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen, stipendiat Morten Holmboe med kommentarer til § 71a om overføring til konfliktråd og rådgiver Gjermund Mathisen med kommentarer vedrørende internasjonalt samarbeid på straffeprosessens område. Generaladvokat Arne Willy Dahl har som tidligere gjennomgått kommentarene til lovens tiende del. Høyesterettsdommer Magnus Matningsdal har velvilligst stilt til rådighet et notat med en rekke henvisninger til rettspraksis om varetektsfengsling.

Vi vil gi uttrykk for vår taknemlighet overfor disse og andre som har bistått oss, men skal samtidig fremheve at det faglige ansvar ene og alene hviler på oss.

Vi vil gjerne fremheve den velvilje Justisdepartementet har utvist ved å innvilge den ene av oss noen tids permisjon i anledning revisjonsarbeidet. Partnerne i advokatfirmaet Hjort har ved sin utviste forståelse gjort det enda lettere for den andre av oss å arbeide med revisjonen.

Boken er à jour med lovendringer som er vedtatt og satt i kraft per 1. januar 2011. Det innebærer at vi ikke har hensyntatt de endringer i straffeprosessloven som vil bli

iverksatt når den nye straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 trer i kraft. Det samme gjelder for de endringer som vil bli foretatt når politiregisterloven 28. mai 2010 nr. 16 trer i kraft. Vi har dog innarbeidet de endringer i straffeprosessloven som ble foretatt ved lov 10. desember 2010 nr. 76 og hvor enkelte av endringene trådte i kraft 1. september 2011. Boken er à jour med rettspraksis per 1. januar 2011, men i den grad det har vært anledning til det som ledd i sluttarbeidet, er også enkelte ferskere avgjørelser tatt med.

Stadige endringer i straffeprosessloven og ny rettspraksis skaper åpenbart et behov for en løpende oppdatering av kommentarutgaven. Kommentارutgaven vil derfor også bli gjort tilgjengelig som nettversjon på kommentarutgaver.no. Den digitale utgaven vil bli fortløpende à jourført med ny lovgivning, rettspraksis og litteratur.

Oslo 1. september 2011

Erik Keiserud

Knut Erik Sæther

Det er nå gått nærmere 10 år siden 4. utgaven ble utgitt, og straffeprosessloven har i denne perioden vært gjenstand for en rekke endringer, til dels av stor praktisk betydning. Det gjelder særlig oppheving av juryordningen fra 1. januar 2018. Av andre større endringer kan nevnes utvidelse av adgangen til å benytte skjulte metoder i etterforskingen, herunder innføring av dataavlesning og tvungen biometrisk autentisering, utvidelse av adgangen til å sile anker til lagmannsretten og innføring av ordning med tilrettelagte avhør. En rekke spørsmål har også fått sin avklaring i rettspraksis, herunder avgjørelser fra Den europeiske menneskerettsdomstolen.

Vi har tidligere erfaring med at en revisjon av kommentarutgaven til straffeprosessloven innebærer et omfattende arbeid. Det gjelder ikke minst når det er gått nærmere 10 år siden forrige utgave. Vi innså tidlig at det denne gangen ville bli nødvendig å følge et annet opplegg enn tidligere. Vi har derfor fått med som del av forfatterteamet 4 andre jurister med omfattende erfaring og kompetanse innen straffeprosess, nemlig professor Morten Holmboe, lagmann Hans-Petter Jahre, høyesterettsdommer Magnus Matningsdal og lagdommer Jarle Goltén Smørdal. Det er nå 13 år siden tidligere medforfatter Hans Kristian Bjerke gikk bort så altfor tidlig, og et stort antall av bestemmelsene har blitt endret og vært gjenstand for avklaring i rettspraksis siden den gangen. Selv om hans innsiktsfulle kommentarer fremdeles setter sitt preg på kommentarutgaven, har vi på bakgrunn av at det nå er 6 personer i forfatterteamet for 5. utgaven utelatt ham som medforfatter av denne utgaven. Men det er naturlig at 5. utgaven tilegnes ham for den betydning han har hatt som medforfatter av tidligere utgaver av boka.

Oslo, 1. januar 2020

Erik Keiserud

Knut Erik Sæther

Det ble tidlig klart at det ville være mest hensiktsmessig at kapitlene i straffeprosessloven ble fordelt blant forfatterne etter deres erfaring og egen interesse i rettsområdet. Kapitlene har vært fordelt slik:

Morten Holmboe kap. 15–17b, §§ 71a–71b, kap. 19 og kap. 32, Hans-Petter Jahre kap. 2–5 og kap. 21–22, Erik Keiserud kap. 8–9a og kap. 28–31, Magnus Matningsdal kap. 13a–14, kap. 20, kap. 23 og kap. 26–27, Jarle Golten Smørdal kap. 1, kap. 10–13 og § 248, og Knut Erik Sæther kap. 6–7, kap. 18 og kap. 33–36 (de siste med god bistand fra generaladvokat Sigrid Redse Johansen, som har bred erfaring innenfor området militær rettergang). Kommentarene til hvert av kapitlene har deretter vært gjennomgått av en av de andre forfatterne, i tillegg til at alle forfatterne har gått gjennom kommentarene i forbindelse med korrektoren.

Vi vil også gi uttrykk for vår takknemlighet overfor andre som har kommet med gode innspill undervegs, men skal samtidig fremheve at det faglige ansvaret ene og alene hviler på oss.

Boka er å jour med lovendringer som er vedtatt og satt i kraft per 1. januar 2020, dog har vi i kommentarene hensyntatt endringene ved lov 21. juni 2019 nr. 48 om endringer i straffeloven og straffeprosessloven mv. (skyldevne, samfunnsvern og sakkyndighet), jf. også Prop. 66 L (2019–2020). Det lå opprinnelig an til at endringene ville bli satt i kraft 1. april 2020, men dette ble så skjøvet på til 1. juli 2020. Det kan ikke utelukkes at ikraftsettingen under de rådende omstendigheter (se siste avsnitt nedenfor) utskytes ytterligere, men vi har likevel valgt å legge de nye reglene til grunn for fremstillingen. Boka er også å jour med rettspraksis per 1. januar 2020, men i den grad det har vært anledning til det som ledd i sluttarbeidet, er også enkelte ferskere avgjørelser tatt med.

For øvrig viser vi til sluttkommentaren i forordet til 4. utgaven:

«Stadige endringer i straffeprosessloven og ny rettspraksis skaper åpenbart et behov for en løpende oppdatering av kommentarutgaven. Kommentارutgaven vil derfor også bli gjort tilgjengelig som nettversjon på kommentarutgaver.no. Den digitale utgaven vil bli fortløpende à jourført med ny lovgivning, rettspraksis og litteratur.»

Det er en kjensgjerning at denne ambisjonen ikke har latt seg oppfylle fullt ut for 4. utgave, men det forfatterteam som står bak 5. utgave har en målsetting om med jevne mellomrom å oppdatere lovkommentaren på Juridika. Med henblikk på en slik oppdatering vil forfatterne sette stor pris på å bli orientert ikke bare om feil i kommentarutgaven, men også synspunkter ellers på det som er skrevet.

Vi gjør oppmerksom på at når vi viser til en dom i Rt., er det til den siden hvor dommen, inklusiv sammendraget, starter. Lovdata følger et litt annet opplegg ved at de viser til den siden hvor selve avgjørelsen starter. Vi er blitt oppmerksom på denne ulikheten, men har likevel valgt å beholde vår henvisningspraksis.

Dette forordet ble opprinnelig datert 1. januar 2020. I perioden frem til levering av manus for trykking ble Norge og resten av verden rammet av en omfattende spredning av sykdom (pandemi) på grunn av infeksjon med koronavirus. Fra myndighetenes side er det satt i verk inngrepene tiltak for å begrense og bekjempe epidemien. Det gjelder også på justissektoren hvor det i medhold av koronaloven (midlertidig lov 27. mars 2020 nr. 17) blant annet er vedtatt midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak innenfor justissektoren for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 forårsaket av koronaviruset. Det er naturlig nok ikke mulig å ta hensyn til disse reglene i den trykte kommentarutgaven, men dette vil bli fulgt opp i forbindelse med ajourføring av den elektroniske utgaven som vil bli tilgjengelig i løpet av året.

Oslo, 1. april 2020

Erik Keiserud

Knut Erik Sæther

Morten Holmboe

Hans-Petter Jahre

Magnus Matningsdal

Jarle Golten Smørdal

Innhold

Lovens kapitler 1 til 17b med kommentarer er inntatt i bind I.

FEMTE DEL	
SAKSBEHANDLINGENS ENKELTE LEDD	923
Kapittel 18 Etterforsking	925
§ 223	936
§ 224	940
§ 225	947
§ 226	950
§ 227	955
§ 228	955
§ 229	958
§ 230	959
§ 231	965
§ 232	965
§ 232a	968
§ 233	969
§ 234	970
§ 234a	971
§ 235	975
§ 236	977
§ 237	978
§ 238	983
§ 239	985
§ 239a	988
§ 239b	990
§ 239c	992
§ 239d	994
§ 239e	996
§ 239f	998
§ 240	999
§ 241	1000

§ 242	1002
§ 242a	1022
§ 243	1034
§ 244	1037
§ 245	1039
§ 246	1044
§ 247	1045
§ 248	1045
Kapittel 19 Tiltalebeslutning	1057
§ 249	1057
§ 250	1060
§ 251	1061
§ 252	1063
§ 253	1071
§ 254	1071
Kapittel 20 Forelegg	1075
§ 255	1075
§ 256	1080
§ 257	1086
§ 258	1088
§ 259	1089
§ 260	1094
§ 261	1095
Kapittel 21 Forberedelse til hovedforhandling	1098
§ 262	1098
§ 263	1103
§ 264	1104
§ 264a	1112
§ 264b	1114
§ 265	1115
§ 266	1117
§ 267	1119
§ 268	1120
§ 269	1121
§ 270	1123
§ 271	1126
§ 272	1128
§ 272a	1132
§ 273	1135
§ 274	1135
§ 275	1136

Kapittel 22 Hovedforhandling for tingrett.	1141
§ 276	1141
§ 277	1145
§ 278	1148
§ 279	1150
§ 280	1151
§ 281	1152
§ 282	1158
§ 283	1161
§ 284	1161
§ 285	1164
§ 286	1165
§ 287	1166
§ 288	1167
§ 289	1171
§ 289a	1173
§ 290	1175
§ 291	1180
§ 291a	1180
§ 292	1181
§ 292a	1185
§ 293	1190
§ 294	1191
§ 295	1195
§ 296	1195
§ 297	1200
§ 298	1208
§ 299	1212
§ 300	1214
§ 301	1216
§ 302	1219
§ 303	1219
§ 303a	1220
§ 304	1220
§ 305	1223
SJETTE DEL	
RETTSMIDLER	1227
Kapittel 23 Anke over dommer	1229
§ 306	1229
§ 307	1231
§ 308	1232
§ 309	1234

§ 310	1235
§ 311	1240
§ 312	1241
§ 313	1246
§ 314	1247
§ 315	1259
§ 316	1261
§ 317	1262
§ 318	1263
§ 319	1267
§ 320	1269
§ 321	1269
§ 322	1288
§ 323	1293
§ 324	1303
§ 325	1305
§ 326	1307
§ 327	1311
§ 328	1312
§ 329	1313
§ 330	1315
§ 331	1317
§ 332	1321
§ 333	1324
§ 334	1327
§ 335	1328
§ 336	1329
§ 337	1332
§ 338	1334
§ 339	1336
§ 340	1337
§ 341	1338
§ 342	1339
§ 343	1346
§ 344	1354
§ 345	1355
§ 346	1358
§ 347	1358
§ 348	1360
§ 349	1363
§ 350	1365
§ 351	1367
Kapittel 24 (opphevet)	1369

Kapittel 25 (ophevet)	1370
Kapittel 26 Anke over kjennelser og beslutninger	1371
§ 377	1371
§ 378	1379
§ 379	1382
§ 380	1385
§ 381	1388
§ 382	1391
§ 383	1393
§ 384	1396
§ 385	1397
§ 386	1403
§ 387	1404
§ 387a	1406
§ 388	1407
Kapittel 27 Gjenåpning	1412
§ 389	1414
§ 390	1416
§ 391	1417
§ 392	1424
§ 393	1427
§ 394	1429
§ 395	1430
§ 396	1433
§ 397	1434
§ 398	1437
§ 398a	1439
§ 398b	1441
§ 399	1443
§ 400	1444
§ 400a	1448
§ 401	1448
SJUENDE DEL	
PRIVATE STRAFFESAKER OG SIVILE KRAV	1451
Kapittel 28 Private straffesaker	1453
§ 402	1454
§ 403	1457
§ 404	1459
§ 405	1461
§ 406	1461

§ 407	1463
§ 408	1463
§ 409	1465
§ 410	1468
§ 411	1469
§ 412	1469
§ 413	1471
§ 414	1472
§ 415	1473
§ 416	1474
§ 417	1475
§ 418	1476
§ 419	1477
§ 420	1480
§ 421	1480
§ 422	1482
§ 423	1482
§ 424	1483
§ 425	1483
Kapittel 29 Sivile krav	1484
§ 426	1489
§ 427	1489
§ 428	1496
§ 429	1500
§ 430	1501
§ 431	1502
§ 432	1503
§ 433	1506
§ 434	1507
§ 435	1515
ÅTTENDE DEL	
SAKSOMKOSTNINGER OG ERSTATNING	
I ANLEDNING AV FORFØLGING	1517
Kapittel 30 Saksomkostninger	1519
§ 436	1520
§ 437	1524
§ 438	1526
§ 439	1532
§ 440	1533
§ 441	1535
§ 442	1537
§ 443	1540

Kapittel 31 Erstatning i anledning av forfølgning	1541
§ 444	1543
§ 445	1552
§ 446	1555
§ 446a	1561
§ 447	1562
§ 1 Forskriftens virkeområde	1564
§ 2 Oppreisning etter frihetsberøvelse	1564
§ 3 Tillegg på grunn av fullstendig isolasjon	1565
§ 4 Tillegg for ekstraordinære tilfeller	1565
§ 5 Nedsettelse eller bortfall av oppreisningen	1566
§ 448	1571
§ 449	1573
§ 450	1578
§ 451	1580

NIENDE DEL

FULLBYRDING	1583
-------------------	------

Kapittel 32 Fullbyrding	1585
§ 452	1586
§ 453	1589
§ 454	1591
§ 455	1591
§ 456	1595
§ 457	1598
§ 458	1598
§ 459	1600
§ 460	1603
§ 461	1604
§ 462	1605
§ 462a	1609

TIENDE DEL

RETTERGANGSMÅTEN I MILITÆRE STRAFFESAKER	1611
--	------

Kapittel 33 Almennelige bestemmelser	1615
§ 463	1615
§ 463b	1618
§ 464	1619
§ 465	1620

Kapittel 34 Domstolens sammensetning	1621
§ 466	1621
§ 467	1622
§ 468	1623
§ 469	1624
§ 470	1625
Kapittel 35 Påtalemyndigheten	1628
§ 471	1628
§ 472	1628
§ 473	1630
§ 474	1630
§ 475	1631
§ 476	1632
§ 477	1633
Kapittel 36 Andre bestemmelser	1634
§ 478	1634
§ 479	1634
§ 480	1635
§ 481	1635
ELLEVTE DEL	
LOVENS IKRAFTTREDELSE M M.	1637
Kapittel 37 Lovens ikrafttredelse og oppheving av lover	1639
§ 482	1639
§ 483	1639
Om forfatterne	1641
Litteratur	1643
Forkortelser av lover, forarbeider, tidsskrifter mv.	1649
Domsregister	1653
EMD-register	1729
Sakregister	1732